

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za izo-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovski račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 2.

Sreda, 6. januarja 1932.

Leto VII.

Naše javne posredovalnice dela.

Avtonomija posredovalnic dela.

Vsi naši delavski socialno-politični zavodi v naši državi so ustanovljeni kot avtonomni.

Zakon o zaščiti delavcev je v svojih določbah o ustanavljanju posredovalnic dela zamislil vse te javne zavode pod upravo ministrstva socialne politike.

Toda finančni zakon je to določbo zakona o zaščiti delavcev izmenjal z novo, s katero se določa, da so tudi posredovalnice dela samoupravni zavodi s paritetnim zastopstvom delavcev in delodajalcev pod predsedstvom zastopnika ministrstva.

Samouprava posredovalnic dela je torej v tem, da delavci in delodajalci direktno nosijo bremena za vzdrževanje posredovalnic dela sami ter so dolžni, da se potrudijo, da skupno vrše skupno nalogo.

Delegat ministrstva pa ima v tej avtonomiji pravico veta, to je, da prepreči izvršitev vsakega sklepa zastopnikov delavcev in delodajalcev, dokler ne obvesti ministrstva in ne dobi dovoljenja za izvršitev sklepa.

Naj bo magari ta določba v redu. Ali obvarovati bi bilo treba samoupravo posredovalnic dela pred eventualno zlorabo tega veta, v kolikor to škoduje poslovanju. Zato bi bilo potrebno, dati vsaj pravico pritožbe proti vetu predsednika na državni svet kot najvišji inštanci.

Sistem avtonomije v delavskih socialno-političnih zavodih je potrebno prav nujno negovati, ker družni interese v poslovanju zaradi odgovornosti ter razbremenjuje oblast skrbni, ki ji niso potrebne in brez katerih lahko ostane.

Nameščenstvo.

Brez dobrih uradnikov še ni noben zavod prosperoval. Najmanj morejo prosperovati novi zavodi, ki imajo trnjevo pot. Zato je vprašanje dobrih nameščencev v teh zavodih važnejše, kakor druge določbe. Zlasti je to važno tam, kjer je vse ali največ odvisno od iniciative ali trdne volje ljudi, ki jim je posvečena naloga, da zavod uvedejo v življenje.

Naredba o organizaciji posredovanja dela (§ 12) določa, da mora imeti vodilni uradnik posredovalnice dela, šef, vseučiliško izobrazbo. Toda izvršilna naredba, ki naj izvede poslovanje posredovalnic dela, je to naredbo izpremenila in rekla: »ker so uradnikom javnih posredovalnic dela poverjene važne državne funkcije, morajo njih uradniki tudi v moralnem in političnem oziru ustrezati vsem onim pogojem, ki veljajo za državne uradnike.«

In tudi v službeni pragmatiki je na podlagi naredbe, ki podaja za ta zavod mnogo preveč nepotrebnega razjasnjevanja o kvalifikacijah nameščencev, določeno, da je podlaga za doseg vseh položajev, od služitelja do šefa, šolska izobrazba.

Posredovalnice dela so stari zavodi. Mnogo starejše, kakor so naše »borze dela«. Pred javnimi borzami dela so že obstajale posredovalnice dela profesij in strokovnih organizacij, ki so bile osnovane po delavskih strokovnih organizacijah.

Vsa funkcija posredovanja se zavaja na umetno posredovanje dela. Tu je nekaj več kakor šolska izobrazba. Temeljno znanje mora biti

Vlada podala ostavko.

V ponedeljek, dne 4. t. m. se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri je predsednik ministrskega sveta g. Peter Živković obvestil ministre, da je sklenil podati demisijo vsega kabineta, sestavljenega po razglasitvi

ustave dne 3. septembra 1931 in ki je imel nalogo, da izvede volitve.

Istočasno z demisijo vlade je bilo tudi ukinjeno ministrstvo pri predsedništvu vlade, kateremu je dosedaj načeloval dr. Milan Srškić.

Uspeh volitev obratnih zaupnikov v Nemčiji

Svobodne strokovne organizacije imajo ogromno večino.

Ta mesec se vrše pri nas volitve obratnih zaupnikov. Volitve obratnih zaupnikov so važna zadeva, ki jim delavstvo svobodnih strokovnih organizacij posveča veliko pažnjo. Obratni zaupniki so prva stopnja na poti k socializaciji, ker dobri obratni zaupniki v marsikaterem pogledu lahko vplivajo na boljše razmere v obratih in imajo vpogled tudi v poslovanje podjetij. Naša zakonodaja sicer v tem pogledu marsikaj pogreša, toda načelo je zmagalo in nadaljnje uspehe si bo moralo delavstvo izvojevati.

Zato naj naše strokovne organizacije izvrše do pičice svojo nalogo.

V tem pogledu naj nas opogumi izid volitev obratnih zaupnikov v

Nemčiji, kjer obstoja tudi več »meščanskih« strokovnih organizacij, ki jih podpirajo z denarjem kapitalisti sami, pa so vendar bili izvoljeni v ogromni večini kandidati svobodnih strokovnih organizacij.

Dobile so obratnih zaupnikov:

- a) svobodne strokovne organizacije 115.671;
- b) krščanske organizacije 10 tisoč 956;
- c) Dunkerjeve organizacije 1560;
- d) komunistične organizacije 4664;
- e) fašistične organizacije (nacionalni socialisti) 710;
- e) druga društva in neorganizirani delavci 4857.

Jeklena volja delavstva pa pojde preko varanja javnega mnenja.

Ali res zapro steklarne v Jugoslaviji?

Steklarjem v celi državi so bile odpovedane kolektivne pogodbe s 1. januarjem 1932. Dne 1. februarja bi bilo do 2000 delavcev brez dela.

Ko so zaprli hrastniško steklarstvo, so rekli, da jo zapro le za krajšo dobo. Iz vsega je razvidno, da gre za redukcijo plač po nalogu mednarodnega kapitalizma.

smisel za organiziranje poslovanja, idealizem za delo, kateremu se posveča, ki mora z brezplačnim posredovanjem zamenjati trgovsko posredovanje privatnih posredovalnic, ki so s tem poslom dobro zaslužile. Aktivnost javnih posredovalnic dela bi morala z brezplačnim posredovanjem dela ob povsem svobodni konkurenci prehiteti in onemogočiti poslovanje privatnih posredovalnic dela.

Solska kvalifikacija utegne biti dobra in koristna izpopolnitev uradnikov javnih posredovalnic dela. Toda, da so nujne, to je uničenje javnih posredovalnic.

Kam vodi naredba o šolski kvalifikaciji, dokazuje najbolje to, da bi šefi posredovalnic dela v strokovnih organizacijah mogli biti pri javnih posredovalnicah dela služitelji. In oni zopet bi pri njih ne mogli biti niti služitelji, ker nimajo ne iniciative, ne organizatorične sposobnosti, dočim v javnih posredovalnicah napredujejo.

Uradniško pragmatiko in določbe o izvajanju posredovanja dela je potrebno torej spraviti v sklad s prvotno naredbo in črtati iz njih vse ono, kar odtuja posredovanje zdravim načelom.

Za to imamo še en važen razlog.

Borze dela so delavske ustanove.

Borze dela so delavske ustanove. Vse delavske ustanove — tu imamo bogate izkušnje — so vedno vodili najboljše oni, ki so ali izšli iz delavskih vrst, ki so z njimi in njih pokretom vzrasli ob svobodni in dobri volji, ker so za svoje ustanove

Gandhi aretiran.

Kakor poročajo časopisi, so angleške oblasti v ponedeljek, dne 4. t. m. zaprle vodjo indijskega nacionalističnega gibanja Mahatma Gandhija. Po aretaciji se je zbralo veliko število Gandhijevih pripadnikov pred njegovim stanovanjem, ki pa niso demonstrativno nastopali. Istočasno je bil aretiran tudi predsednik vseindijskega nacionalnega kongresa.

zaradi njih, in ne zaradi sebe — imeli ljubezen.

Nastavljanje uradniškega aparata v borzah dela iz vrst krogov, ki niso prej imeli nikakršnih stikov z delavstvom, pomeni ustvarjati birokratske zavode, oblasti, ki ne bo mogla, da ustreže cilju, ki ga ima.

Posredovalnic dela se ogibljuje tudi delodajalci. Potrebno je samo še, da se jih prično ogibati tudi delavci. To pa je že dejstvo; kvalificirani delavec gre le v skrajni sili k javni posredovalnici dela. Postopek tam je tak, pri večini borz, da delavec tega moralno ne prenese. Ker sama šolska kvalifikacija ne zadoštuje, da koga kvalificira za postopanje z delavci, ki so duhovno prebujeni — neglede na to, če so brez svoje krivde prišli v materialne stiske.

Neglede na šolsko izobrazbo je treba k borzam dela pripustiti sposobne ljudi, ki so dokazali svojo sposobnost v javnem delovanju. Ob isti strokovni izobrazbi in osebnih sposobnostih morejo imeti prednost oni, ki imajo poleg tega tudi šolsko izobrazbo. Toda stvarna sposobnost za službo v posredovanju mora imeti prednost pred šolsko — ker se posredovanje dela ne poučuje niti v eni šoli.

Po Bogdanu Krekiću.

Pridobil bom še vsaj enega novega naročnika „Delavski politiki“. To naj bo gesto vsakega zavednega delavca ob novem letu.

Albert Thomas o boju z gospodarsko krizo

Za regulacijo plač in delovnega časa.

Albert Thomas, ravnatelj mednarodnega urada dela v Ženevi, je glede odprave gospodarske krize izjavil sledeče: brzi napredek tehnike v zadnjem desetletju je jako zvišal produkcijo, ki odpade na eno uro dela, ni se pa sorazmerno znižal delovni čas, niti so se zvišale plače, ali da bi se uravnovesilo razmerje med zmanjšano delovno potrebo in zaslužkom. Celo vrsto let se je zdelo, da je zvišanje produkcije koristno za gospodarsko obnovo, ali nastopil je čas, ko se nesoglasje med produkcijskimi zmoglostmi gospodarstva in konzumno močjo mas vedno huje očituje. V tem je najgloblji vzrok krize, ki so jo še razni drugi svetovnopolični in gospodarski faktorji poostriili.

Zato je prva naloga, ki bi se je morali današnji socialni političarji, tako v interesu delavstva, kakor tudi v interesu gospodarstva, zavedati, da najdejo pota in sredstva, po katerih bi se moglo delovni čas in zaslužek spraviti v soglasje z zvišanjem produkcije in na ta način ustvariti racionalni delovni čas in mezno politiko.

Socialna politika v španski ustavi.

S špansko ustavo, ki šteje 121 členov, so bile določene temeljne pravice in dolžnosti španskih državljanov.

Velike važnosti je člen 44 zvezne ustave, ki določa razlastitev posesti v prid splošnosti, če parlament sklene z absolutno večino razlastitev. Razlastitev se more izvršiti tudi brez odškodnine. V istem oddelku izjavlja ustava tudi, da republika prevzema odgovornost, da bo vsak delavec imel človeku primerno existenco. V svrhu izvrševanja te pomembne dolžnosti vsebuje ta člen nadaljnje določbe o socialni politiki, in sicer o bolniškem, starostnem, nezgodnem, invalidskem zavarovanju in o zavarovanju zaostalih svojcev. Določeno je v ustavi tudi zavarovanje za nezaposlene.

Nadaljnje socialno-politične zaščitne določbe se tičejo minimalnih mezd, rodbinskih mezd, delovnega časa, zaščite ženskih in nedoletnih delavcev in delavk.

Proti izobraževalnemu monopolu posestnih slojev vsebuje ustava zlasti važne določbe. Ni le z ustavo zagotovljen samo brezplačni ljudsko-šolski pouk, marveč se bo omogočila z nadaljnjo zakonodajo vsakemu državljanu po njegovih sposobnostih brezplačna najvišja izobrazba.

Členi nove ustave se smejo v teku prvih štirih let izpremeniti le z dvotretjinsko večino.

Najpomembnejša določba, ki je izredne načelne važnosti, je, da je država odgovorna za človeku primerno existenco delavcev in nameščencev. To načelo priznava cilj socialne enakopravnosti in da mora uprava države delovati v tem pravcu.

Volitve v Franciji.

April bo prinesel važno odločitev.

Volitve v francosko zbornico se bodo vršile najbrže 17. in 22. aprila t. l.

Važne bodo te volitve, ker se bo vršil ljut boj, ali naj pojde Francija še bolj desno ali na levo.

»Ko iz vojske dam pridem, tebe snubil bom...«

Slede solospjevi tenorista pevovodje Al. Podlogarja. Zapel je Korunove »Poslednje žarke«, Jenkove »Strunam« in Adamičevo »Pri studencu«.

Izvrsten tenor, dobro prednašanje, izgovorjava. Pel je s čustvom. Ploskanje mu je bilo v nagrado.

In sodružica zraven mene govori:

»Strunam«, si slišala? Tu je njegov tenor prišel najbolj do veljave. S čustvom, kakor da sam doživlja tisto:

Strune milo se glasite,
milo pesmice žaluj...

ki ljubezen jih rodi.

Bilo je to iz delavskih ust več, kot po Weiningerju dokumentirana pesmica sitih, ki ima v bistvu samo: »Jaz te hočem«. Ljubezen pomeni iz naših ust in src resnico: »Ti si meni pomlad in radost in duševni dvig...«

Adamičeva: »Kregata se baba«, Pavčičev: »Potrkan ples« in Meškovi »Mlatiči« so pa prinesli veselost, razposajenost. Posebno »Potrkan ples« so morali ponavljati. Akordi so plesali, se sukali, zvoki udarjali, zvonili, divjali vsevprek, da je človeka zaskrbelo, če se kje ne zamotajo in strmoglavijo. Ali zbor jih je držal krepko na vajetih in pevovodja jih je vodil z lahkoto, da je bil užitek in veselje.

Ploskanje, smeh, vzkliki... Splošna veselost. —

Tedaj pa...

Oj čujte delavskih množic korak, da zemlja pod njimi odmeva krepko...

Svečana tišina zavlada. Bojevito valove glasovi pevcev po dvorani, skozi okna, ven... po Hrastniku. Prelovčeva delavska pesem užiga, gradi, navdušuje...

Zavel je po dvorani vzduh, poln odločnosti, poln samozavesti. Smeh na ustnicah je ostal, a obkrožil ga je ponos in zavest moči.

Kriza? ... Kaj kriza. Proletarcu je stala kriza ob strani neprestano pri delu, pri jedi, pri spanju, pri zabavi in ga spremljala povsod. Pa mu naj današnja, ki trka tudi na kapitaliste, vzame pogum?

Ne!

Oj čujte delavskih množic korak, da zemlja pod njimi odmeva krepko.

Dvorana se je spremenila v družinsko sobo. Vsi smo postali še bolj domači, svoji... Pri dolgih mizah smo sedeli, pili vino, kaj bi ne, in pevci so peli:

»Oj bratje, kje je tista sila...«

Bil je to proletarski večer. Velika, silna, mogočna skupnost je triumfalno in mogočno »MI« je gledal na nas z nadodra in kakor bi navduševal, govoril:

To naša čast je,
to naša pest...

Ej, kako je človek srečen v taki rodbini.

Kulturni pregled.

Ameriški družinski koledar za l. 1932. Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba v Chicagu je izdala in založila osemnajsti letnik »Ameriškega družinskega koledarja« (l. 1932), ki po svoji lični zunanosti in izbrani vsebini zasluži, da si ga ogleda tudi naša javnost, zlasti pa naš proletarijat.

»Ameriški koledar« je lep plod kulturnih prizadevanj med ameriški rojaki. Tam daleč za velikim oceanom, tam v deželi bliskovitega tempa, industrijskih viharjev, težav in trpljenja so našli naši »hlapeci Jernej« svoj novi dom. Kakšen je ta dom, kakšen je krov, pod katerim so postavili svoja ognjišča? Nič pravičnejši od stare domovine, nič človečji od ostalega kapitalističnega sveta. — Ko so odhajali, smo jokali, vili roke in molili za njih usodo. Veliki zvon je pel: Hamburg — Hamburg. V srce so rezali glasovi trdega bronu: Pozdravljeni v trpljenju! Odsli so, a pri nas je ostala bojazan, da se izgube v širnem svetu. — Toda ostali so trdni kot skale v razburkanem morju težkih socialnih borb. Proletarci, ki osvajajo svet. Na strmih življenjskih poteh, v najhujših urah omahovanja so našli tisto skupno moč, ki oblikuje nove upe in krepi življenjsko voljo. Zbrani okoli domačega ognjišča, s knjigo v rokah poslušajo domačo toplo besedo. Ne goljuživih, tujih zahrbtnih glasov, temveč besedo življenja in dela, stvariteljico in oznanjevalko mlade, vstajajoče kulture. — In od tedaj vemo, da naši sotrpini s kontinenta »Svobode« niso utonili v morju tujih laži in zlagane gospodarske prosperitete. Čutimo jih ob naši strani, kako se z nami vred bore i z besedo i z dejanji za nekaj lepšega, boljšega, kar lahko izvojuje in uredi svetovna družba delovnega ljudstva.

Koledar je vzorno uredil Frank Zaitz in zasluži vse priznanje. Večji del prispevkov je leposlovnega značaja. Poleg ameriških rojakov so priobčili svoje stvari tudi nekateri naši domači pisatelji in pesniki. (Vuk, Čulkovski, Cerkvenik, Klopčič, Mrzel.) Posebno vrednost dajejo koledarju tudi številne slike in risbe najrazličnejših svetovnih in domačih umetnikov. — Uvodni članek »Kaotični svet« je verno zrcalo današnje kapitalistične družbe. Pisan je jasno in prepričevalno. Med prispevki leposlovne vsebine se odlikujejo: Molekova dramatična slika »Vrtinec«, Katke Zupančičeve »Dotas«, Slabetovo »Plačilo«, Ovenova pretresljiva in globoka črtica »Felipe«, Huhn-Vukovi »Plavži«, Cerkvenikovi »Predsednica Vincencijeve družbe« in »Tatica«, Gardenov prevod »Nebeški pogovori«, Ion-tezova gladko pripovedovana povest »Kakor vsakemu človeku«, Jak. Zupančičeva globoka črtica »Vijugasta je pot življenja«, Benigerjeva, iz najnovejšega proletarskega

življenja zajeta zgodba »V azil«, Vukova »Mundus Vult Decipi«, Mrzelova individualno občutena socialna študija »Granitni tlak«, Taucharjev »Izgubljeni sin« ter Mesaričeva dramatična slika »Žrtev — Import — Export«.

Pesmi zastopajo Čulkovski, A. P. Krasna, Katka Zupančič in M. Klopčič. — Čulkovskega »Prostitutka« in »Razorožitvene konkurence« se odlikujeta po realnem enostavnem podajanju, iz katerega bruhajo kriki krivice in absurdnosti današnje družbe. — Tudi pesmi A. Krasne prepričujejo, so doživljene s srcem in razumom, ter odkrivajo socialno zlo naših dni. Isto velja o Klopčičevih prispevkih.

Med ostalimi članki je treba omeniti I. Molekov popis »Zadnji pionirji«, kjer popisuje anekdote iz življenja Jakoba Zupančiča, člana družbe tistih slov. delavcev, ki so se prvi usidrali v Ameriki. — Zelo aktualen in pomemben pa je članek P. Krasne »Amerika«. V njem se dotika pisateljica problema naših izseljencev, ki tavajo v tujini z zaprtimi očmi in se udinjajo najrazličnejšim izrazom, ki so jih prinesli mogotci iz stare domovine v ameriški raj. Toda spoznanje si samo utira pot iz gnilobe proti solncu. Tako tudi izseljeniška proletarska mladina onkraj oceana opušča stare zaslužujoče svetinje »narodnih voditeljev« bodisi ene ali druge smeri, ter si iz lastnih sil zida svojo bodočnost.

Omeniti je treba še poglavje o Edisonu s pridejano sliko, nato organizatorično-statistične članke o ameriških izseljenjskih podpornih organizacijah, o socialistični internaciji, o slovenskem časopisju v Ameriki itd.

Ameriški družinski koledar nudi res reprezentativno sliko kulturnega dela naših požrtvovalnih ameriških rojakov. Zato kličemo našim domačim zaspancem: Glejte, sodite in — učite se!

Ptuj.

Predavanje. V sredo, dne 6. t. m. ob 15. uri se vrši pri »Slonu« predavanje s skioptičnimi slikami o temi: »Scolno vprašanje mladine«. Predaval bo g. dr. Vrečko. Pridite polnoštevilno!

Esperantski tečaj. Že napovedani esperantski tečaj se prične v četrtek, dne 7. t. m. v tukajšnji gimnaziji. Pouk bo vsako nedeljo od 16. do 18. ure, ob četrčkih pa od 19. do 21. ure.

Leharijeva opereta »Zemlja smehljaja« na ptujskem odru. Prihodnje gostovanje mariborskega gledališča v Ptujju bo v ponedeljek, 11. t. m. Vprizorila se bo Leharijeva znamenita opereta »Zemlja smehljaja«.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj** 14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« Welt«. Naroča se Administration der »Radio« Welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Šolske torbice, aktovke, kovčeki, preobleke za kovčke, damske torbice, denarnice, pasovi itd. Istotako tudi poceni popravila v novo otvoreni torbarni

JOSIP KARLO,
MARIBOR, Kopališka ulica šte. 2
(Scherbaumov paviljon).

Vsakdo mora čitati
Fr. Žgečevu knjigo

o spolni vzgoji

Stane 8 Din in se dobi v vseh knjigarnah.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki
Marija Sieber,
Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

**Šivalne stroje,
gramofone,
otroške vozičke,
kolesa**

popravlja **JUSTIN GUSTINČIČ,**
mehanična delavnica, Maribor,
Tattenbachova ulica 14.

Pletenine, stezniki, tudi
jenski in kosmetični predmeti,
potrebščine za otroke, nogavice,
rokavice, ročna dela in krojaške
potrebščine.

FRANC ŠKOF,
Maribor, Aleksandrova cesta 23.

**Pristopajte k
zadrugi**

„Delavski dom“

r. z. z. o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din,
delež 125 Din. Vsak delavec,
delavka naj smatra za svojo dolžnost da
bo član te delavske zadruge.

Za jesen in zimo

Velika izbira **trikotaje, klobukov, čevljev, copat** itd.
po solidnih cenah pri

JAKOB LAH, Maribor, Glavni trg 2

Pri že jako nizkih cenah, nudimo pri nakupu zimskega blaga proti

**takošnjemu plačilu še
10% popusta**

Splošna Gospodarska poslovalnica
Maribor, Aleksandrova cesta 45.

Za šolo kupujemo samo na
Slomškovem trgu šte. 6.
Ljudska tiskarna Maribor.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon šte. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

**v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Slomškov trg šte. 6.**

**Posojila dajemo po
ugodnih pogojih!**

**Vloge obrestujemo po 6 1/2%
proti trimesečni odpovedi.**